

Próbkowanie sygnałów ciągłych

Mateusz Wójcik, 21.11.2024

Próbkowanie to zamiana sygnału ciągłego, np. dźwięku lub obrazu, w sygnał dyskretny, który można zapisać w formie cyfrowej. Kluczowym aspektem próbkowania jest dobór odpowiedniej częstotliwości próbkowania, która musi być wystarczająco wysoka, aby dokładnie odtworzyć sygnał. Jeśli częstotliwość próbkowania jest zbyt niska, dochodzi do zjawiska aliasingu.

Aliasing to błąd w odtwarzaniu sygnału, polegający na nakładaniu się różnych częstotliwości na siebie, co prowadzi do zniekształceń. Sprawia to, że odtworzony sygnał różni się od oryginalnego. Zjawisko to pojawia się, gdy sygnał zawiera składowe o wyższej częstotliwości niż połowa częstotliwości próbkowania (zgodnie z twierdzeniem Nyquista-Shannona).

W życiu codziennym można spotkać wiele przykładów aliasingu, np. zjawisko zmiany kierunku kręcenia się koła na filmie, zniekształcenia dźwięku w mikrofonie, ruch wentylatorów obserwowanych pod światłem o danej częstotliwości migania, jeśli częstotliwość wiatraka jest taka sama to wydaje się on nieruchomy.

```
clear
```

wiczenie 1

W wiczeniu 1 zastosowano przedstawiony w konspekcie skrypt, w celu odtworzenia sygnału sinusoidalnego i aliasów częstotliwościowych.

```
syms t x w K
```

Częstotliwość próbkowania

```
fp = 200;  
wp = 2*pi*fp;
```

Częstotliwość graniczna:

```
fg = fp/2; %Hz  
wg = 2*pi*fg;
```

Generowanie sinusa:

```
s = 4/5;  
ws = s*wg;  
x_sin = sin(ws*t);  
  
X_FT_sin_org = fourier(x_sin);  
X_FT_sin = X_FT_sin_org + ... % oryginalne widmo  
    symsum((subs(X_FT_sin_org, w, w - K*wp) + ... % 3 aliasy lewe  
    subs(X_FT_sin_org, w, w + K*wp)), K, 1, 3); % 3 aliasy prawe  
  
FILT_FT = rectangularPulse(-wg, wg, w); % filtr rekonstruujący  
x_sin_rek = ifourier(X_FT_sin*FILT_FT); % odwrotne transform. Fouriera  
BND_t = [-10/fp, 10/fp];  
  
%t_SMP = [BND_t(1):1/(10*fp):BND_t(2)];
```

```

BND_w = [-4*wp,4*wp];
w_SMP = BND_w(1):wp/10:BND_w(2);

figure;

subplot(2,1,1);
hold on;
grid on;

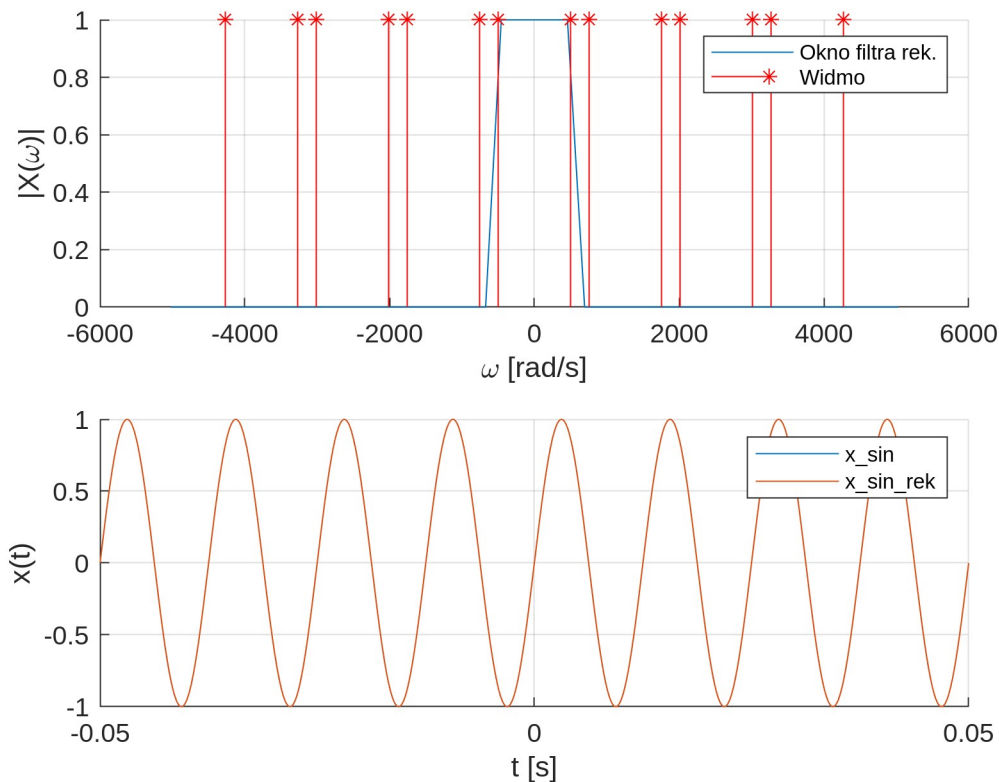
fplot(FILT_FT, BND_w); %okno filtru rek.ez
%ezplot(X_FT_sin,BND_w)
v_num = abs(double(subs(X_FT_sin, w, w_SMP)));
n = find(abs(v_num) == Inf);

stem(w_SMP(n),sign(v_num(n)), 'r*');
xlabel('\omega [rad/s]'); ylabel('|X(\omega)|')
legend('Okno filtra rek.', 'Widmo');

subplot(2,1,2); hold on; grid on;
fplot(x_sin, BND_t);

% syg. próbkowany
fplot(x_sin_rek, BND_t) % syg. odtworzony
xlabel('t [s]'); ylabel('x(t)')
legend('x_sin', 'x_sin_rek');
hold off

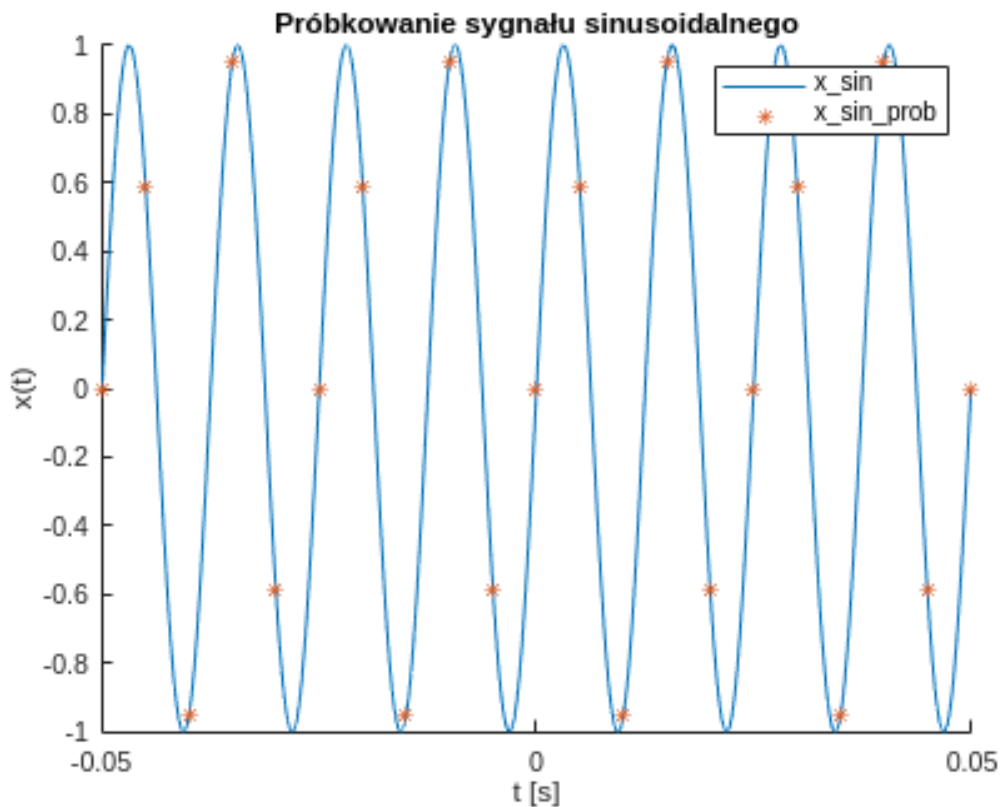
```


Zadanie 2

W drugim zadaniu przedstawiono jak wyglądają punkty danych, które zbieramy próbkując sygnał sinusoidalny z częstotliwością f_p . Wyniki przedstawiono na wykresie poniżej:

```
tt = BND_t(1):1/fp:BND_t(2);
figure();
hold on;
title("Próbkowanie sygnału sinusoidalnego");
fplot(x_sin, BND_t)
plot(tt, sin(ws*tt), "*")
xlabel('t [s]'); ylabel('x(t)')
legend('x_sin', 'x_sin_prob');
hold off
```


Zadanie 3

```
s_val = [1/5, 6/5, 11/5, 16/5, 4/5, 9/5, 14/5];

figure(Position=[100, 100, 1200, 1200])
sgtitle("Przykłady aliasingu dla sygnału sinusoidalnego")
for s = 1:length(s_val)
    ws = s_val(s)*wg;
    x_sin = sin(ws*t);

    X_FT_sin_org = fourier(x_sin);
    X_FT_sin = X_FT_sin_org + ... % oryginal widma
    symsum((subs(X_FT_sin_org, w, w - K*wp) + ... % 3 aliasy lewe
    subs(X_FT_sin_org, w, w + K*wp)), K, 1, 3); % 3 aliasy prawe

    FILT_FT = rectangularPulse(-wg, wg, w); % filtr rekonstruujący
```

```

x_sin_rek = ifourier(X_FT_sin*FILT_FT); % odwr. tarnsf. Fouriera
BND_t = [-10/fp,10/fp];

subplot(length(s_val),2,2*s-1);
hold on;
grid on;

fplot(FILT_FT, BND_w); %okno filtru rek.ez + ... % oryginal widma
symsum((subs(X_FT_sin_org, w, w - K*wp ) + ... % 3 aliasy lewe
subs(X_FT_sin_org, w, w + K*wp)), K , 1, 3); % 3 aliasy prawe
% % %ezplot(X_FT_sin,BND_w)
v_num = abs(double(subs(X_FT_sin, w, w_SMP)));
n = find(abs(v_num) == Inf);

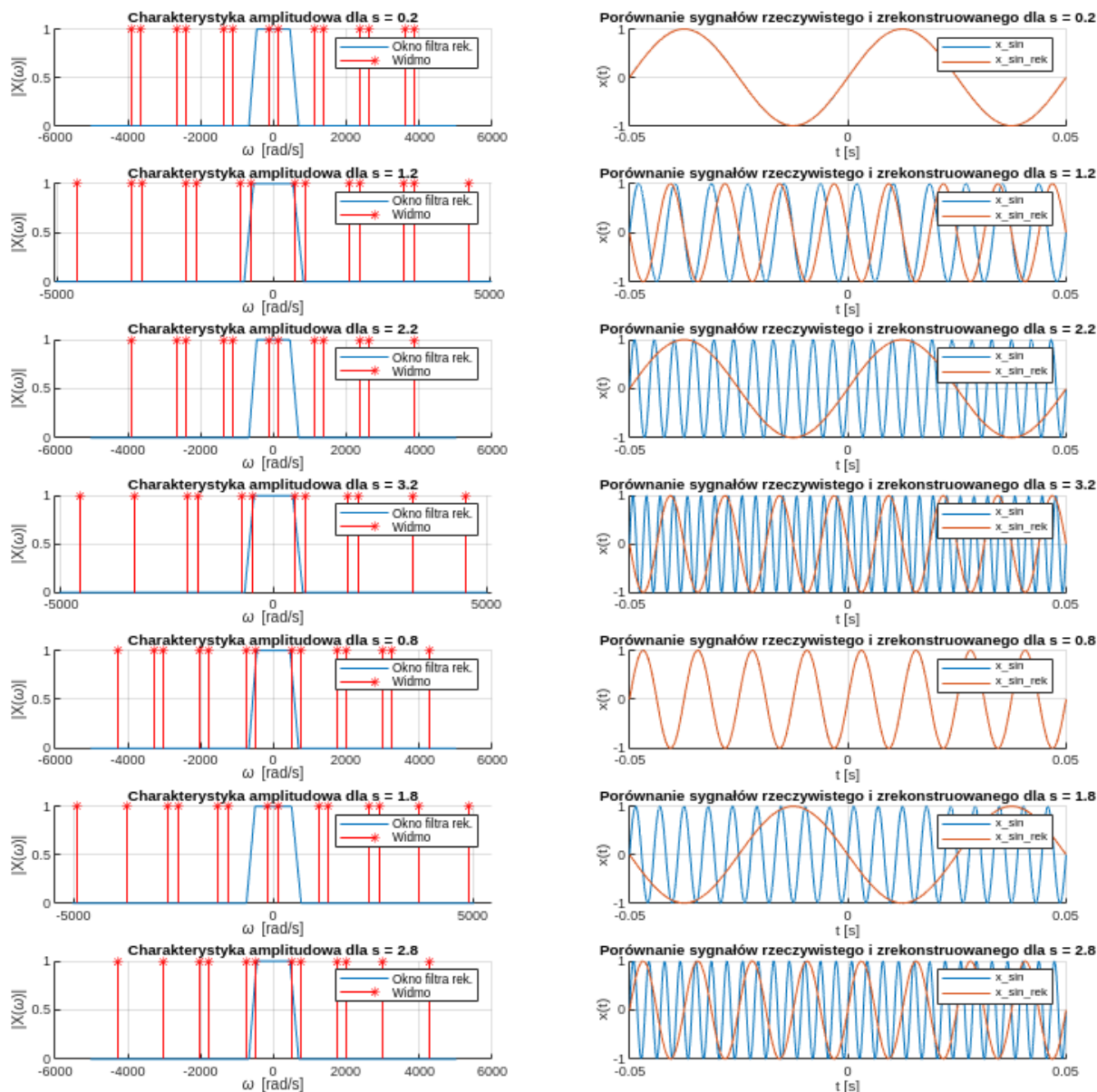
stem(w_SMP(n),sign(v_num(n)),'r*');
xlabel('\omega [rad/s]'); ylabel('|X(\omega)|')
legend('Okno filtra rek.','Widmo');
title_graph = "Charakterystyka amplitudowa dla s = " +
num2str(s_val(s));
title(title_graph)

subplot(length(s_val),2,2*s); hold on; grid on;
fplot(x_sin, BND_t);

% syg. próbkowany
fplot(x_sin_rek, BND_t) % syg. odtworzony
title_graph = "Porównanie sygnałów rzeczywistego i zrekonstruowanego
dla s = " + num2str(s_val(s));
title(title_graph)
xlabel('t [s]'); ylabel('x(t)')
legend('x\_sin','x\_sin\_rek');
end

```

Przykłady aliasingu dla sygnału sinusoidalnego

Na podstawie analizy powyższych wykresów dostajemy empiryczne potwierdzenie poprawności twierdzenia Nyquista-Shannona. Dla sygnałów o częstotliwości f_g próbkowania większej niż f_g , zachodzi zjawisko aliasingu i sygnał jest zniekształcony. Zrekonstruowany dla aliasingu częstotliwość można natomiast wyznaczyć za pomocą wzoru:

$$f_r = |f_s - k \cdot f_p|, \text{ dla } k \in \mathbb{Z}$$

Zatem, aby uzyskać sygnał stały przy pomocy aliasingu należy próbować sygnał o częstotliwości $k \cdot f_p$.

Zadanie 4

```

s_val = [1/5, 6/5, 11/5, 16/5, 4/5, 9/5, 14/5];
t_vals = linspace(BND_t(1), BND_t(2), 1000); % High resolution for smooth
curves

figure(Position=[100, 100, 1200, 1200])
sgtitle("Przykłady aliasingu dla widma cz stotliwo ciowego w kształcie
impulsu trójk tnego")
for s = 1:length(s_val)
    ws = s_val(s)*wg;

    % Widmo cz stotliwo ciowe
    X_FT_triang_org = triangularPulse(-ws,ws,w);

    x_triang = ifourier(X_FT_triang_org);
    X_FT_triang = X_FT_triang_org + ... % oryginal widma
        symsum((subs(X_FT_triang_org, w, w - K*wp ) + ... % 3 aliasy lewe
        subs(X_FT_triang_org, w, w + K*wp)), K , 1, 3); % 3 aliasy prawe

    % Filtr rekonstruuuj cy
    FILT_FT = rectangularPulse(-wg,wg,w); % filtr rekonstruuuj;cy

    % Sygnał odtworzony
    x_triang_rek = ifourier(X_FT_triang*FILT_FT); % odwr. tarnsf. Fouriera
    BND_t = [-10/fp,10/(fp)];

    %%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%
    % Wykresy
    %%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%
    %Dziedzina cz stotliwo ci
    subplot(length(s_val),2,2*s-1);

    hold on;
    grid on;

    fplot(FILT_FT, BND_w); %okno filtru rek.ez
    fplot(X_FT_triang,BND_w)

    xlabel('\omega [rad/s]'); ylabel('|X(\omega)|')
    legend('Okno filtra rek.','Widmo');
    title_graph = "Charakterystyka amplitudowa dla s = " +
num2str(s_val(s));
    title(title_graph)
    hold off

    % Dziedzina czasu
    subplot(length(s_val),2,2*s);
    hold on;
    grid on

    ezplot(x_triang, BND_t);% syg. próbkowany

```

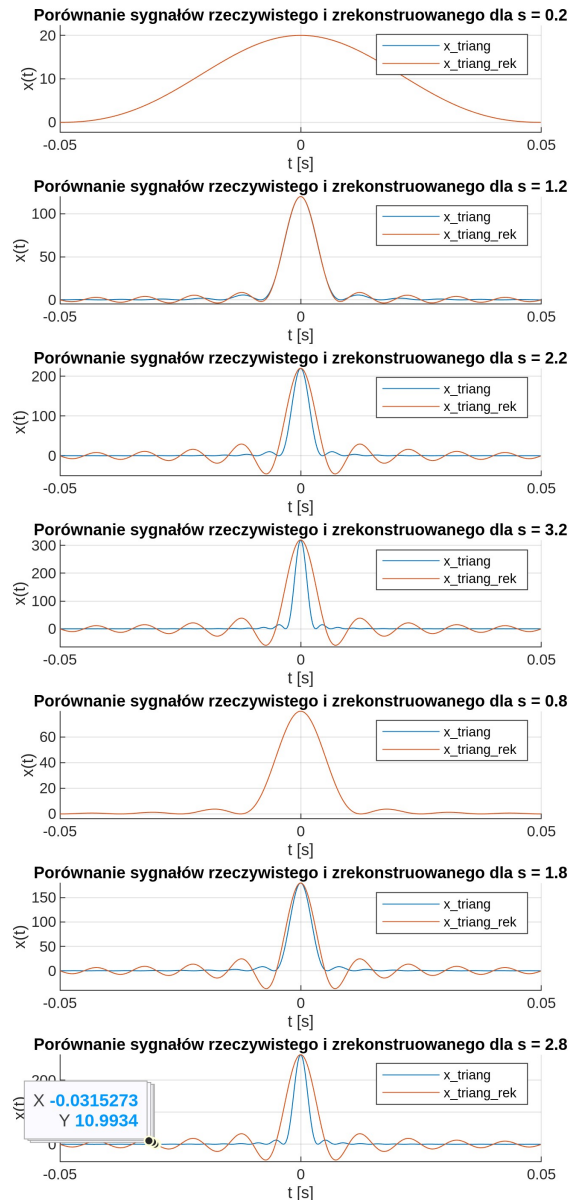
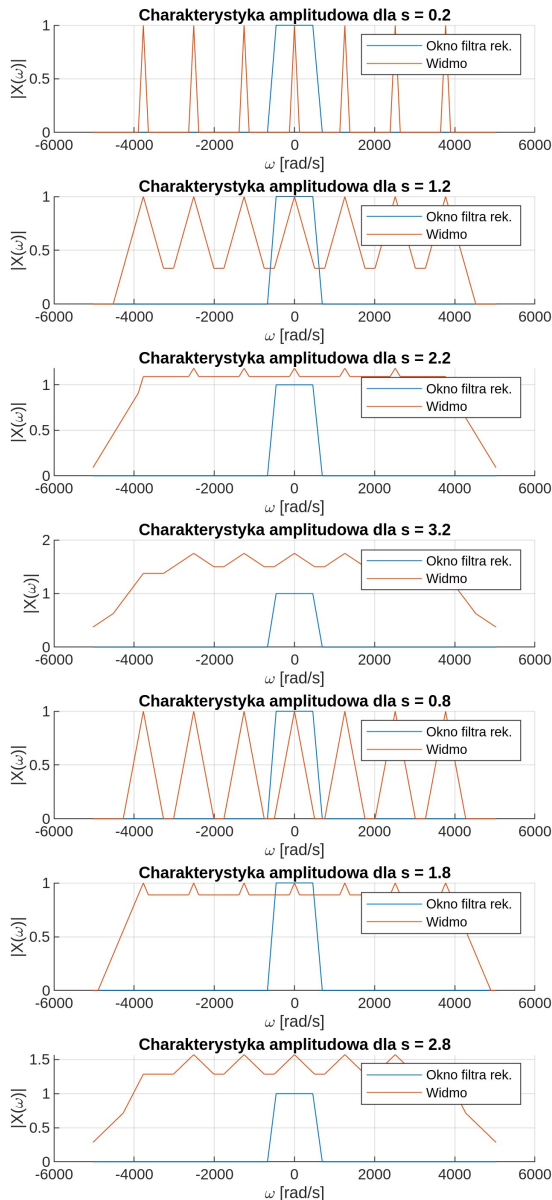
```

ezplot(x_triang_rek, BND_t) % syg. odtworzony

xlabel('t [s]'); ylabel('x(t)')
legend('x\triang', 'x\triang_rek');
title_graph = "Porównanie sygnałów rzeczywistego i zrekonstruowanego
dla s = " + num2str(s_val(s));
title(title_graph)
hold off
end

```

Przykłady aliasingu dla widma częstotliwościowego w kształcie impulsu trójkątnego

W tym zadaniu spotykamy się z aliasingiem, gdzie aliasing prowadzi do widocznych zniekształceń w dziedzinie częstotliwości. Poprzez nakładanie się sygnału na siebie przebieg trójkątny w dziedzinie pulsacji

zmieniał się w sygnał, znacznie różniący się od pierwotnego. W wyniku tego odwzorowanie sygnału nie jest równoznaczne jego rzeczywistemu przebiegowi.

Zadanie 5

```
s_val = [1/5, 4/5, 1, 6/5];
NT = 20;
ind = -NT:NT;
X = zeros([1, 2*NT+1]);

figure(Position=[100 100 1200 1200]);
sgtitle("Przykłady odtwarzania sygnału prostokątnego");
for s = 1:length(s_val)

    ws = s_val(s)*wg;
    x = rectangularPulse(-pi/(2*ws),pi/(2*ws),t);
    % Generowanie współczynników
    for nx = ind
        Xn = ws/(2*pi)*int(x*exp(-1i*ws*nx*t),t,BND_t);
        X(nx + NT + 1) = Xn;
    end

    x_rect = sum(arrayfun(@(n) X(n+NT+1)*exp(1i*n*ws*t), ind));
    X_FT_rect_org = 2*pi*sum(arrayfun(@(n) X(n + NT + 1)*dirac(w - (n *
ws))), ind));

    FILT_FT = rectangularPulse(-wg,wg,w); % filtr rekonstruujący
    x_rect_rek = ifourier(X_FT_rect_org*FILT_FT); % odwr. transf. Fouriera
    BND_t = [-10/fp,10/fp];

    %%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%
    % Wykresy
    %%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%%
    %Dziedzina cz. st. i.
    subplot(length(s_val),2,2*s-1); hold on; grid on;

    fplot(FILT_FT, BND_w); %okno filtru rek.ez

    % Sygnał jest parzysty, więc tylko cz. rzeczywista
    v_num = subs(real(X_FT_rect_org), w, w_SMP);
    n = find(abs(v_num) == Inf);
    nx = find(abs(X) ~= 0);
    stem(w_SMP(n),sign(v_num(n)),'r*', 'LineWidth', 2);

    xlabel('\omega [rad/s]'); ylabel('|X(\omega)|')
    legend('Okno filtra rek.','Widmo');
    title_graph = "Charakterystyka amplitudowa dla s = " +
num2str(s_val(s));
    title(title_graph)
```



```

hold off

%Dziedzina czasu
subplot(length(s_val),2,2*s); hold on; grid on;

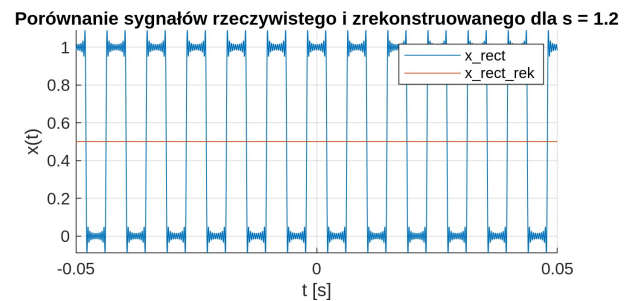
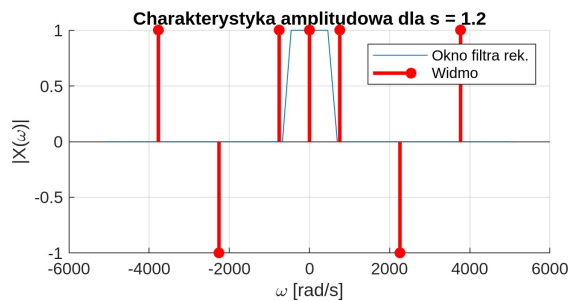
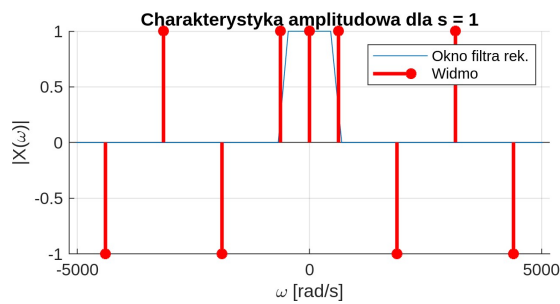
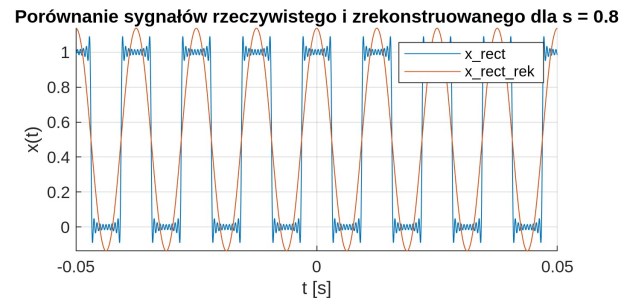
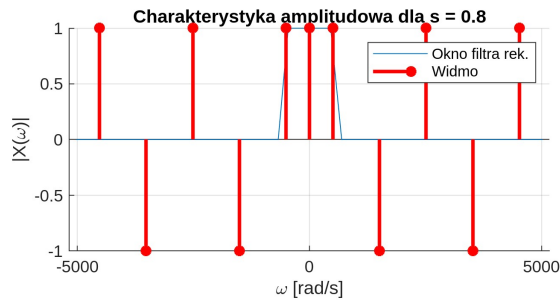
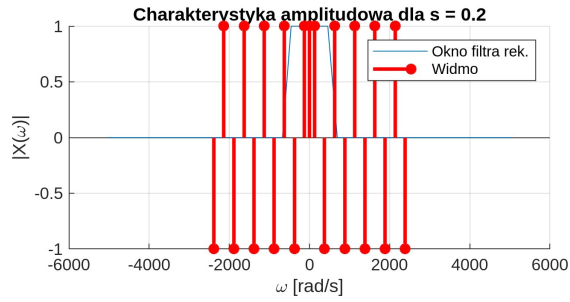
fplot(x_rect, BND_t);% syg. próbkowany
fplot(x_rect_rek, BND_t) % syg. odtworzony

xlabel('t [s]'); ylabel('x(t)')
legend('x\_rect','x\_rect\_rek');
title_graph = "Porównanie sygnałów rzeczywistego i zrekonstruowanego
dla s = " + num2str(s_val(s));
title(title_graph)

hold off
end

```

Przykłady odtwarzania sygnału prostokątnego

Na podstawie wykresów poniżej można zauważyć, że im niżej wartość podstawowa sygnału, tym lepiej jest on odwzorowywany. Puls prostokątny jest tutaj reprezentowany poprzez aproksymację szeregiem Fouriera dla $n \in (-20, 20)$, za co podstawowe przyjmowano ω_s , dlatego dla większego parametru s , sygnał nie mógł być odpowiednio skonstruowany, co przedstawiono na wykresach. Można zauważyć coraz to gorsze odwzorowanie dla rosnącego parametru s . Dlatego, aby uzyskać jak najlepsze odwzorowanie sygnału prostokątnego o danej częstotliwości, to najlepiej próbować go znacznie wyżej częstotliwości.

Wnioski

Na laboratorium zapoznano się z podstawami próbkowania sygnałów i zjawiskiem aliasingu. W przetwarzaniu cyfrowym sygnałów jest to element, na który trzeba szczególnie uważać, aby wyniki analiz nie okazały się nie zgodne z prawdą i pozbawione jakiegokolwiek sensu. Trzeba zwracać na to zawsze szczególną uwagę i stosować twierdzenie Nyquista-Shannona. Zapoznanie się jednak z ryzykiem jakie może to niebezpieczeństwo i przeanalizowanie tego na przykładach skutecznie ilustruje problem i pomaga unikać go oraz uczy jak sobie poradzić z nim w przyszłości.